

22. Стрільчук Р. С. Хроніка найважливіших подій становлення українсько-польського транскордонного регіону / Р. С. Стрільчук // Європейські інтеграційні процеси і транскордонне співробітництво: міжнародні відносини, економіка, політика, географія, історія, право : тези доп. II Міжнар. наук.-практ. конф. студ., асп. і молодих науковців (Луцьк, 19–20 трав. 2005 р.). – Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2005. – С. 67–69.
23. Українсько-румунське транскордонне та міжрегіональне співробітництво [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.cons-ua.ro/spivrob.htm>
24. Федонюк С. В. Масштабна структура регіоналізації у транскордонному співробітництві / С. В. Федонюк // Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Проблеми і перспективи транскордонного співробітництва в аспекті процесів європейської інтеграції. Вип. XV / НАН України, Ін-т регіон. дослідж. – Львів ; Луцьк : [б. в.], 2000. – С. 177–181
25. Цепенда І. Українсько-польські відносини 40–50-х років XX століття: етнополітичний аналіз : монографія / І. Цепенда. – К. : Дельта, 2009. – 387 с.
26. Чекаленко Л. Д. Українсько-польське співробітництво на сучасному етапі / Л. Д. Чекаленко // Науковий вісник Дипломатичної академії України при МЗС України. – 2003. – Вип. 9. – С. 138–147.

Коцан Наталья, Коцан Роман. Особенности функционирования украинско-польской границы в условиях развертывания процесса евроинтеграции. Рассмотрены основные функции государственной границы: барьерная, фильтровальная, контактная. Доказано, что в современных условиях наблюдается активизация контактной функции государственной границы, что проявляется в интернационализации хозяйственной жизни, развитием связей между государствами, налаживанием между ними сотрудничества, в том числе трансграничного. Установлено, что украинско-польская граница характеризуется процессами усиления контактной функции, которая наблюдается сквозь призму налаживания различных форм трансграничного сотрудничества, особенно в форме еврорегионов. Прослежены генеза и политические аспекты формирования и развития еврорегионов «Карпатский» и «Буг» на украинско-польском приграничье; установлено положительное влияние трансграничного сотрудничества в рамках данных структур на социально-экономическое развитие приграничных территорий, изложены перспективы и пути дальнейшей интенсификации украинско-польского трансграничного сотрудничества и положительные эффекты от усиления контактной функции украинско-польской границы.

Ключевые слова: граница, государство, евроинтеграция, трансграничное сотрудничество, еврорегион, Украина, Польша.

Kocan Natalia, Kocan Roman. Functioning Features of the Ukrainian-Polish Border in the European Integration Process Deployment. The paper analyzes the basic functions of the state border: barrier, filter, contact. It is proved that there is an activation of the state border contact function under current conditions, which is manifested in the internationalization of economic life, the development of relations between states, forging cooperation between them, including cross-border collaboration. The paper found that the Ukrainian-Polish border is characterized by processes gain contact function, which is observed through the prism of establishing various forms of cross-border cooperation, particularly in the form of Euro-regions. The article traces the origins and political aspects of the formation and development of the Euro-regions «Carpathian» and «Bug» at the Ukrainian-Polish border area; positive influence of cross-border cooperation in the framework of these structures on the border areas socio-economic development, and provide an outlook towards further intensification of Ukrainian-Polish cross-border cooperation and positive effects from increased Ukrainian-Polish border contact function.

Key words: border, state, European integration, cross-border cooperation, the Euroregion, Ukraine, Poland.

Стаття надійшла до редколегії
12.09.2013 р.

УДК [327:001.92]:339.92(477+438)

Євгенія Тихомирова

Українсько-польські інформаційні проекти транскордонної співпраці

Проаналізовано особливості транскордонної взаємодії України та Польщі, зокрема схарактеризовано різні типи мікро- та макропроектів і сфери їх застосування. Досліджено механізм фінансування низки транскордонних проектів, які реалізуються в контексті українсько-польської двосторонньої співпраці. Проаналізовано

інформаційної підтримки транскордонного співробітництва, досвіду інформаційного забезпечення транскордонної взаємодії та українсько-польських інформаційних проектів, що сприятимуть підвищенню рівня поінформованості різних цільових аудиторій щодо різних аспектів взаємодії. Зроблено висновок, що така підтримка надає суттєві можливості для позиціонування євро регіонів як певної спільності економічної, соціально-політичної та культурної. Інформування їхніх мешканців про культурні й економічні відмінності сприятиме зняттю інформаційно-комунікативних перешкод.

Ключові слова: європейська інтеграція, інформаційні проекти, Польща, транскордонне співробітництво, Україна.

Постановка наукової проблеми та її значення. В умовах глобалізації дедалі більш актуальним стає співробітництво регіонів. Одним із пріоритетів євроінтеграційного розвитку є транскордонне співробітництво. Україна має значний потенціал розвитку транскордонної взаємодії, що створює нові можливості для активізації міжнародної діяльності на територіях, віддалених від столиці, яка традиційно здійснювала міжнародну співпрацю. Участь у такій міжнародній діяльності потребує ефективної інформаційної підтримки, яка стає важливим ресурсом формування довіри громадськості до євроінтеграційного розвитку.

Входження України в європейський інтеграційний простір і визнання її європейськими партнерами потребує активності в забезпеченні позитивного сприйняття євроінтеграційних процесів громадськістю країни. Це зумовлено, зокрема, тривалою відірваністю українського суспільства від загальноєвропейських процесів; залученістю різноманітних та численних учасників, що мають різні цілі й завдання, характеризуються різним рівнем відкритості. Відносини України з країнами ЄС дедалі більше охоплюють не лише формалізовані зв'язки держав та інституцій ЄС, але й неформальні стосунки, важлива роль належить ідейним дискусіям, які формують уявлення безпосередньо політичної еліти й опосередковано пересічних громадян.

Актуальність проблеми дослідження зумовлена також поступовим входженням України в інформаційний простір ЄС.

Аналіз досліджень цієї проблеми засвідчує, що її вивчають представники різних наук, проте трансрегіональні аспекти євроінтеграції в інформаційному контексті зна сьогодні маловивчені. Це стосується і транскордоння Україна–Польща, інформаційні аспекти якого розглянуто в деяких попередніх працях автора [1; 13–15].

Мета дослідження – проаналізувати інформаційний супровід українсько-польської транскордонної взаємодії; **завдання**, відповідно, охоплюють дослідження інформаційних проектів транскордонного співробітництва України й Польщі.

На нашу думку, термін «інформаційне забезпечення транскордонного співробітництва» має враховувати кілька основних чинників взаємодії. Зокрема, процес збирання та переробки інформації щодо й у процесі транскордонної взаємодії, яка потрібна для прийняття обґрунтованих рішень; створення баз даних для забезпечення такого співробітництва; формування автоматизованих систем управління транскордонним співробітництвом; забезпечення необхідного рівня поінформованості громадськості щодо нього як чинника широкої суспільної підтримки дій влади у сфері транскордонного співробітництва; позиціонування євро регіонів як активних учасників міжнародних відносин і створення їхнього позитивного іміджу на європейській арені. Виходячи із цього, ми досліджуватимемо інформаційне забезпечення транскордонного співробітництва як процес використання інформаційного ресурсу, інформаційних і комунікаційних систем для оптимізації транскордонної взаємодії регіонів [13].

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Республіка Польща має довгий спільний кордон із різними європейськими країнами, тому приділяє велику увагу дружнім і партнерським відносинам зі своїми сусідами. Із початку 90-х рр. XX ст. Польща бере активну участь у створенні євро регіонів на всіх своїх кордонах. Євро регіонів, які включають області України, – два («Карпати» – Польща, Україна, Угорщина, Словаччина, Румунія; «Буг» – Польща, Україна, Білорусь). Ці євро регіони активно використовують різноманітні інформаційні ресурси для оптимізації транскордонної взаємодії регіональних суб'єктів і розв'язання такого завдання: «постійно інформувати громадськість з обох сторін від кордону про цілі, принципи, програми і конкретні проекти співробітництва» [17].

Позначимо кілька основних напрямів реалізації цього завдання: позиціонування євро регіонів як активних учасників європейської співпраці; підтримка позитивного іміджу конкретного регіону як

економічно розвиненого, інвестиційно привабливого регіону країни; забезпечення поінформованості громадськості щодо транскордонного співробітництва й, відповідно, забезпечення широкої суспільної підтримки дій влади прикордонних регіонів у сфері транскордонної взаємодії; створення та підтримка інформаційної мережі для пошуку бізнес-партнерів й інвесторів, банку інформації про технічні проекти та спільне будівництво об'єктів і розгалуженої інформаційної мережі з питань транскордонного співробітництва; підвищення рівня поінформованості підприємців для сприяння розвитку експортних галузей економіки сусідніх держав та підвищення їхньої конкурентоспроможності на ринках цих країн [14].

Досвід інформування в західних польських євро регіонах має різноманітний характер і різні форми. Тут застосовуються різноманітні види інформаційних заходів. Зокрема, дедалі більшого значення набуває іміджева діяльність різних суб'єктів соціально-політичного життя, тому польські євро регіони звертають увагу на власне позиціонування по обидві сторони кордону. Важливу роль у позиціонуванні регіону мають невербальні засоби – символіка, логотипи євро регіонів та окремих заходів, які проводять у межах транскордонного співробітництва його учасники.

Цей досвід Польща адаптує й до програм інформаційно-комунікаційного спрямування, що здійснювалися та здійснюються зараз у євро регіонах за участю України. Основні напрями реалізації спільних проектів польсько-української співпраці – соціально-економічне й політичне співробітництво, зокрема транскордонне, діяльність місцевих органів влади та самоврядування, соціальна політика, інформаційне забезпечення євроінтеграційних прагнень тощо. Ці проекти спрямовані на різні цільові групи – населення прикордонних територій, державних службовців, молодь, працівників сільського господарства, активістів громадських організацій тощо й охоплюють різні регіони України, а не лише прикордонні.

Одна з найважливіших проблем здійснення україно-польських проектів транскордонної співпраці – фінансування. Більшість із них фінансуються ЄС, частина має подвійне фінансування – ЄС і/або державні бюджети (причому не лише України та Польщі, а й інших країн ЄС, наприклад, для розв'язання питань інтенсифікації транскордонного співробітництва між Україною та Республікою Польща був реалізований проект за фінансової і технічної підтримки Департаменту міжнародного розвитку уряду Великої Британії «Сприяння заснуванню українсько-польської транскордонної агенції регіонального розвитку», а за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку реалізовано «Створення мережі Бізнес-Інтернет-Центрів у містах України, де недостатньо розвинені телекомунікації»), деякі проекти фінансуються польським урядом і структурами громадянського суспільства. Незначна частина проектів має часткове або повне українське фінансування – державні або незалежні фонди. Така класифікація може бути поширена й на інформаційні українсько-польські проекти.

Фахівці Національного інституту стратегічних досліджень детально проаналізували вдосконалення механізмів фінансування проектів українсько-польського транскордонного співробітництва. Вони зазначають, що згідно із Законом України «Про транскордонне співробітництво» фінансування проектів транскордонного співробітництва між Україною та Польщею може здійснюватися через такі механізми: фінансування за рахунок коштів Державного бюджету України; спільне фінансування через залучення міжнародної технічної допомоги; фінансування з місцевих бюджетів на відповідний рік. Проте, незважаючи на існування окремих спільних проектів в українсько-польському прикордонні, потенціал такого виду співпраці, на думку аналітиків, реалізовується слабо, що значною мірою пов'язано з недосконалістю наявних в Україні механізмів фінансування транскордонних проектів [16].

Науковці стверджують, що механізм фінансування за кошти Державного бюджету України практично не функціонує: із часу прийняття зазначеного закону в Держбюджеті країни кошти на цільове фінансування проектів транскордонного співробітництва не передбачалися. Згідно з державною програмою розвитку транскордонного співробітництва на 2011–2015 рр. визначено перелік із 10 великомасштабних інфраструктурних проектів транскордонного співробітництва України, яким може бути надана державна фінансова підтримка та надаватиметься підтримка ЄС у рамках виконання програм прикордонного співробітництва Європейського інструменту сусідства й партнерства на 2007–2013 рр. Проте жодна відповідна стаття видатків для фінансування проектів не була закладена в Держбюджет України, хоча частина запланованих проектів мала бути завершена у 2012 р. [16].

На нашу думку, не є винятком і фінансування інформаційних українсько-польських транскордонних проектів, які реалізуються в транскордонні Польща–Україна. Більше того, саме недостатнє

фінансування часто є причиною недостатньої інформаційної підтримки інших проектів і диспаритету між активністю польських та українських учасників транскордонної програми. Фахівці наводять такий факт щодо останнього: за результатами першого набору проектних заявок програми «Польща–Білорусь–Україна 2007–2013» затверджено фінансування 18 проектів польських заявників і лише двох українських, хоча співвідношення поданих заявок відрізнялося лише приблизно удвічі (192 заявки польських аплікантів і 93 – українських) [16].

Серед заходів, які вони пропонують для усунення бар'єрів, що стримують залучення фінансових ресурсів для українсько-польських транскордонних проектів та підвищення ефективності їх використання, є низка інформаційно-комунікаційних заходів, зокрема налагодження постійного діалогу між Урядом України й донорськими організаціями щодо встановлення прозорих процедур підготовки щорічних програм міжнародної технічної допомоги, у тому числі у сфері ТКС, посилення паритетності та прозорості процедур фінансування проектів, запровадження системи заходів інформування потенційних бенефіціарів про наявні програми ТКС і запровадження прозорої системи проектного менеджменту, моніторингу й оцінки ефективності транскордонних проектів на засадах прозорості та звітності за участю широкої громадськості на всіх етапах реалізації проектів [16].

Аналізуючи транскордонну взаємодію нашої країни й Польщі, бачимо різні типи макро- та мікропроектів не лише за джерелами фінансування, але й за територією поширення:

- 1) інформаційні проекти загальноукраїнського спрямування, що мали за мету поширення досвіду Польщі для євроінтеграції України;
- 2) проекти інформаційно-комунікаційного спрямування, спрямовані на Україну загалом та на обидва євро регіони – і «Карпати», і «Буг»;
- 3) українсько-польські комунікаційні програми ЄС, які реалізуються в окремих євро регіонах, а також регіональні проекти, спрямовані не лише на Україну, але й на Білорусь;
- 4) інформаційно-комунікаційні проекти в рамках Волинської області;
- 5) інформаційно-комунікаційні проекти, що реалізуються на різних прикордонних територіях за фінансування польського уряду.

До проектів першого типу можна віднести проведений у 2002 р. семінар «Польський досвід євроінтеграції і його роль для України» за участю Й. Конечної (доктора соціології, співробітниці Інституту соціології Варшавського університету), а також проект, що здійснювався за ініціативи Центру політичних та інформаційних технологій «Демократія і розвиток» (Україна) та Європейської фундації «Діалог» (Польща), за сприяння ПАУСІ – *«Інформаційне супроводження процесу європейської інтеграції в Україні та Польщі: використання успішного досвіду»*. Він був спрямований на підвищення поінформованості громадян України щодо Європейської інтеграції, розширення Євросоюзу, про можливості та переваги, що має забезпечити співпраця двох країн. У межах проекту відбувалися польсько-українські прес-клуби, де журналісти друкованих та електронних видань спілкувалися з експертами стосовно питань євроінтеграції з України й Польщі.

Прикладом проектів другого типу є ті, що мали транскордонний характер і передбачали співпрацю України та Польщі. У цьому напрямі здійснено кілька проектів. *«Центр українсько-польських ініціатив – створення стійкої платформи для розвитку прикордонних територій»*, зокрема, мав за мету сприяння гармонізованому розвитку прикордонних територій через створення необхідних умов для стійкого й ефективного співробітництва між органами влади, громадськими організаціями та комерційними структурами в прикордонних регіонах України й Польщі. Він здійснювався на території Закарпатської, Львівської областей України та Люблінського воєводства Польщі. У його реалізації брали участь партнерські організації – Європейський центр інтеграції та співпраці органів самоврядування «Дім Європи» (м. Люблін), Агенція регіонального розвитку та європейської інтеграції (м. Львів), Міжнародна асоціація Інституцій регіонального розвитку (м. Ужгород) [11].

Фінальні конференції цього проекту «Стан та перспективи українсько-польського прикордонного співробітництва: результати роботи проекту Центр українсько-польських ініціатив – створення стійкої платформи для розвитку прикордонних територій» проведено в м. Ужгороді та м. Любліні. На них надано позитивну оцінку результатам його реалізації, а також відзначено позитивний приклад шляхів зближення України з Польщею і її прикордонних територій. Зазначалося, що найбільш вагомими інформаційними заходами цього проекту стали наукові українсько-польські конференції, навчання для менеджерів проекту, двостороння програма обміну досвідом і перших контактів для

представників органів влади й громадських організацій, «в2в» зустрічі за участю польських та українських підприємців, проведені соціологічні дослідження на тему формування нового східного Шенгенського кордону ЄС, тренінгові програми з метою поглиблення українсько-польської транс-кордонної й міжрегіональної співпраці [4].

У рамках проекту також розроблено два двомовні довідники з українсько-польського транскордонного співробітництва. На спільній ділянці українсько-польського кордону, разом із Закарпатською ОДА проведено День Добросусідства Україна–Польща, розроблена і працює комплексна програма консультування з питань українсько-польського прикордонного співробітництва. Одним із головних надбань проекту фахівці вважають створення нової громадської організації – Центр українсько-польського транскордонного співробітництва, який ініціюватиме та братиме участь у розробці проектів розвитку прикордонної інфраструктури, зокрема займатиметься обміном досвіду, випуском спільних інформаційних видань, інформуванням зацікавлених закладів, організацій, установ та громадськості про свою діяльність, організовуватиме конференції, симпозіуми, інші культурно-масові заходи тощо [4].

Ще один проект – *«Українсько-польська стратегія транскордонної співпраці: новий рівень сусідських відносин»* – спрямований на Волинську, Львівську та Закарпатську області України й Підкарпатське та Люблінське воєводства Польщі. У процесі його реалізації представники п'яти регіонів мали розробити спільну українсько-польську транскордонну стратегію, що визначатиме майбутні вектори співпраці та деталізуватиме інвестиційні пріоритети й завдання регіонів, а в майбутньому стане основою для розробки нових механізмів, у тому числі й фінансових, які підтримуватимуть співробітництво між прикордонними територіями України та Польщі, між Україною й Польщею, а також між Україною та ЄС [11].

У процесі реалізації основних завдань проекту *«Центр українсько-польських ініціатив – створення стійкої платформи для розвитку прикордонних територій»* створено сайт www.upcenter.org, де розміщується інформація щодо україно-польського транскордонного співробітництва. Серед завдань сайту – сприяння налагодженню зв'язків між органами влади прикордонних територій; допомога в розвитку малого й середнього бізнесу в прикордонних регіонах; створення умов для ефективної роботи громадських організацій із розв'язання проблем прикордонних територій, залучення громадських організацій України та Польщі до взаємодії й активної участі в процесах, що відбуваються в прикордонних регіонах. Тут можна отримати відомості про результати соціологічних опитувань щодо питань україно-польського транскордонного співробітництва, проконсультуватися та взяти участь у форумі з питань співпраці [12].

До третього типу проектів варто віднести інформаційно-комунікаційні аспекти проектів, що реалізувалися й реалізуються в рамках єврорегіону «Буг» (Україна–Білорусь–Польща): «Розвиток прикордонної інфраструктури на території єврорегіону «Буг»; «Покращення транскордонного співробітництва у рамках єврорегіону «Буг» – від стратегії до спільних дій» та «Україна–Польща: пам'ять в європейському домі», а також комунікаційний «парасольковий» проект *«Зміцнення транскордонної співпраці у сфері надання бізнес-послуг та полегшення доступу до них підприємців»* (завдяки йому, зокрема, створено Волинську агенцію із залучення інвестицій), у рамках якого реалізовувалися мікропроекти: «Створення українсько-польської віртуальної біржі інноваційних проектів та пропозицій» (зокрема розроблено каталог «Волинська віртуальна біржа інноваційних проектів та пропозицій: новітні технології для бізнесу»); «Розвиток екологічного туризму та формування позитивного туристичного іміджу прикордонного регіону»; «Покращення інвестиційного клімату в прикордонних регіонах» [3].

Прикладом таких мікропроектів є створення центру електронної інформації про *транскордонну культурну спадщину й туристично-інвестиційну співпрацю Польщі та України* в рамках співпраці Польщі, Білорусі й України. Цей мікропроект мав за мету створення умов для суспільно-економічного розвитку прикордонних територій, а також стимулювання співпраці Польщі та України в напрямі культурного, туристичного й інвестиційного взаємообмінів. Оскільки головною причиною його започаткування стала відсутність інформаційної бази про транскордонну культурну спадщину та туристично-інвестиційну співпрацю, проект прагнув збільшити мешканцям і відвідувачам доступ до регіональної культурної спадщини, розповсюджувати інформацію про туристичні пам'ятки, створити центр інформації про культурно-туристичну спадщину прикордоння [12].

Прикладом реалізації інформаційно-комунікаційних проектів транскордонної співпраці Україна–Польща на рівні окремих регіонів є *волинський і рівненський досвід*.

Так, лише у 2012 р. делегація Волинської області брала участь у низці інформаційних заходів: XIV Міжнародній багатогалузевій виставці-ярмарку «Брест. Співдружність-2012»; V Брестському інвестиційному форумі; презентації інноваційно-інвестиційного потенціалу Волині; семінарі «Стратегія спільних дій із просування програм та проектів транскордонного співробітництва, розвитку позитивного іміджу “Єврорегіон «Буг»” у Брестській обл.»; Міжнародному форумі партнерів із проектів міжнародної технічної допомоги на території єврорегіону «Буг»; у V Міжнародному економічно-інвестиційному форумі «Дні східного партнерства» (м. Люблін); навчальному візиті представників облдержадміністрації у м. Люблін у рамках проекту «Міжнародна мережа співробітництва Люблінського воєводства»; Міжнародній конференції у м. Хелмі в рамках проекту «Фактори розвитку єврорегіонів – обмін досвідом між єврорегіонами «Базелієнсіс» та «Буг» у рамках Швейцарської програми співпраці з новими країнами – членами ЄС (здійснено презентацією транскордонного співробітництва Волині) [6].

На думку представників влади, пожвавленню транскордонного діалогу сприяють і Дні Добросусідства, що відбуваються на польсько-українському кордоні. 24 червня 2012 р., зокрема, заходи організовано в населених пунктах Кречів Іваничівського р-ну та Крилув («Кордон-835»), Адамчуках Шацького р-ну й Збереже («Кордон-1055») [6].

Подібна робота планується й у подальшому. Облдержадміністрація направила в Міністерство економічного розвитку і торгівлі України пропозиції щодо проектів 2013 р. По-перше, це проект «Віртуальний регіон Польща–Білорусь–Україна», що ставить за мету покращення умов для підприємництва, сприяння регіональному розвитку через впровадження елементів електронного урядування в прикордонних регіонах, а також зміцнення інституційних форм співпраці (громадян, установ, організацій і підприємств) прикордонних регіонів України, Польщі, Білорусі з використанням методів, засобів та технологій інформаційного суспільства [6].

По-друге, це проект «Покращення транскордонного співробітництва у рамках єврорегіону “Буг” – від стратегії до спільних дій», спрямований на розробку спільної стратегії розвитку транскордонного співробітництва в рамках «Бугу», покращення інституційного співробітництва з розвитку транскордонної співпраці, запозичення передового досвіду й розповсюдження прикладів «доброї практики» [6].

Результатом плідної співпраці Рівного з Любліном стала підготовка низки проектів у рамках Програми транскордонного співробітництва «Польща–Білорусь–Україна-2007–2013», «Польська допомога». Зокрема, у 2011–2012 рр. під час реалізації проекту «Місцева система розпоряджання електроенергією в м. Рівному» активно застосовано інформаційний ресурс: розроблено та поширено серед мешканців міста інформаційні листівки «Як заощадити енергію»; розміщено двомовні інформаційні платформи на веб-сторінках Фонду менеджерських ініціатив; розміщено інформаційне звернення на білбордах на вулицях м. Рівного «Економ енергію. Зменшуй свої витрати. Бережи довкілля»; із метою інформаційного висвітлення реалізації заходів проекту та інформаційно-просвітницької кампанії енергозаощадження створено інформаційний портал «Самоврядна система управління енергією в Рівному» (www.energyinrivne.fim.org.pl); на базі аудитів, каталогу передового досвіду й інформаційно-рекламної акції опрацьовано систему розпорядження енергією та передано владі міста Рівного, яка включає в себе процедури й моделі поведінки, що дають змогу заощаджувати енергію в міських будівлях [10].

У рамках проекту «Розвиток малого та середнього підприємництва міст Рівного й Любліна» створено Центр сприяння бізнесу, розроблено інформаційні карти муніципальних послуг, здійснено аналіз потреб та визначення послуг, які потрібно надавати підприємцям, впроваджено системи маркетингу міста. У процесі реалізації проекту розробляються й розповсюджуються інформаційні матеріали, проводяться навчальні, консалтингові та виставково-ярмаркові заходи. Центр сприяння бізнесу Рівного забезпечує інформаційно-консультаційні потреби суб'єктів підприємницької діяльності, зарубіжних партнерів і потенційних інвесторів. Проект «Інвестиції в культуру. Системні дії в культурних заходах» спрямований на створення сприятливих умов для розвитку закладів культури не лише в Рівному, а й у Тернополі, Івано-Франківську та Любліні [10].

До проектів п'ятого типу можна віднести проект польської міжнародної допомоги, який фінансувався з бюджету Польської держави у 2007 р. «Достовірність та партнерство – недержавні

організації в місцевому суспільстві», організований Фондом ім. Стефана Батори, скерований, зокрема, до таких сфер: промоція демократичних змін в Україні; підтримка заходів, спрямованих на розвиток та зміцнення громадянського суспільства; освіта (нові програми, які покращують якість навчання); обмін молоді; суспільні програми, які переважно адресуються до місцевих громад; регіональне й транскордонне співробітництво; зростання конкурентоспроможності економіки; сільське господарство та розвиток сільських угідь, зокрема, консультування й агротуризм.

Проект *«Польсько-український центр громадської освіти»* мав за мету передачу українським громадським інституціям та їхнім осередкам, а також зацікавленим особам, польського досвіду зі сфери реформування публічної адміністрації і її належного функціонування, а також – польського досвіду зі сфери європейської інтеграції як необхідного складника, що відповідає стандартам сучасної демократії та гарантує суспільний розвиток. Чинником, що сприяв реалізації проекту, стала наявність багаторічного досвіду співробітництва з органами державної влади й громадськими організаціями.

«Обмін шкільних європейських клубів між Польщею та Україною» реалізовано у 2007 р. за допомогою двосторонніх обмінів, організованих Польською фундацією Р. Шумана у співпраці з Громадським центром «Ділові ініціативи» й Спілкою української молоді в Україні в рамках програми польської закордонної допомоги МЗС Польщі [9].

Тренінгові семінари з навчання процедур підготовки проектів транскордонної співпраці для українських організацій проходили в рамках проекту *«Підтримка локальних спільнот України в залученні європейських фондів»* також за фінансування Міністерства закордонних справ Республіки Польща за Програмою «Польська допомога-2009». Проект передбачав підготовку (навчальний візит до Польщі) групи висококваліфікованих експертів (12 осіб із шести прикордонних регіонів України), проведення двох семінарів для представників усіх організацій, які можуть подавати проектні заявки на програми транскордонної співпраці, видання спеціального посібника з підготовки проектів «П'ять успішних кроків до європейського проекту», розробку інформаційного Інтернет-сервісу для учасників проекту [7].

Проект *«Карпатські мас-медіа як інструмент промоції транскордонної співпраці в Карпатському єврорегіоні»* здійснюється зараз асоціацією «Карпатський єврорегіон Польща» у партнерстві з асоціацією органів місцевого самоврядування «Єврорегіон Карпати–Україна» та Західноукраїнським журналістським молодіжним фондом екологічної й туристично-просвітницької інформації «WETI». Проект фінансується Департаментом публічної та культурної дипломатії МЗС Польщі в рамках конкурсу «Співпраця у галузі публічної дипломатії-2013». Він має суто інформаційно-комунікаційний характер і спрямований на підвищення якості інформації з проблем регіонального розвитку та транскордонної співпраці в рамках Карпатського єврорегіону на основі взаємодії карпатських мас-медіа з Підкарпатського воєводства Польщі й Львівської, Івано-Франківської, Закарпатської та Чернівецької областей України. Він передбачає навчання журналістів українських і польських мас-медіа щодо пошуку зовнішніх джерел фінансування їхньої діяльності та підготовки пов'язаних із цим проектів. «Результатом проекту має стати створення Ради Карпатських мас-медіа з метою підтримки транскордонної співпраці, налагодженої в процесі реалізації проекту, та ініціювання нових спільних заходів, у тому числі нових проектів» [5].

Суттєве значення в контексті інформаційної підтримки транскордонного співробітництва й сприятливого іміджу його учасників мають стипендіальні програми польського уряду, зокрема програма, яка реалізовувалася вже понад п'ять років, призначена для молодих науковців з України в таких наукових галузях: міжнародні стосунки, історія, політологія, суспільствознавство, суспільна психологія, етнологія, культурознавство, адміністрація та менеджмент. Зараз оголошено черговий конкурс на отримання піврічної стипендії в Польщі в рамках стипендіальної програми Міністра культури і національної спадщини Польща «GAUDE POLONIA». Цей проект призначено для молодих митців і перекладачів польської літератури з країн Центрально-Східної Європи та зокрема з України. Піврічна стипендія в Польщі призначена для ознайомлення із сучасною польською культурою й удосконалення творчої майстерності під керівництвом відомих польських митців та установ у найбільших і найвідоміших центрах польської культури. Вона насамперед сприяє розвитку порозуміння й добрих відносин на основі культурного співробітництва між Польщею та її близькими сусідами [18].

Посольством Польщі в Україні щорічно проводиться конкурс «Малі гранти», що реалізуються за кошти Польської допомоги з розвитку МЗС Польщі «Польська допомога». У 2011 р. із шести проектів кілька носили просвітницький характер, зокрема «Впровадження європейських стандартів до управління споживанням води та енергії в житлових будинках на підставі польського досвіду», «Покращення умов перебування учнів у школі шляхом упровадження практичних демонстраційних проектів підвищення рівня знань та зміни поведінки в галузі використання енергії в школах». У 2012 р. також із шести затверджених проектів один мав інформаційно-просвітницький аспект – «Дослідження розвитку досвіду паліативної допомоги в Польщі, Чехії, Німеччині».

У межах цієї програми на 2013 р. обрано десять проектів. Кожний із них стосується конкретних проблем економічного життя України й не спрямований безпосередньо на транскордонну взаємодію. Мають інформаційно-комунікаційне спрямування, зокрема проекти «Міжнародні інтернет-майданчики, присвячені проблемі нетрадиційного газу (підтримка створення Київського інституту нетрадиційного газу)» та «Просування професії паліативного вихователя та модернізація соціальних та медичних послуг як етап у розвитку підприємництва серед жінок в Україні» [8].

Завершуючи аналіз україно-польських інформаційних проектів, варто зазначити, що участь у їх фінансуванні тепер беруть не лише структури ЄС і польський уряд, але й неурядові інституції обох країн. Так, проект «Підвищення спроможності українських НУО абсорбувати міжнародну підтримку – огляд інституційних недоліків та необхідності втручання» виконаний українським і польським аналітичними центрами – Фондом «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва та Інститутом публічних справ (Польща) за фінансування Фонду «Відкрите суспільство» й Міжнародного фонду «Відродження». Близько 50 неурядових організацій із п'яти міст України (Київ, Харків, Одеса, Львів, Івано-Франківськ), які взяли участь в опитуванні цього проекту, висловили свої пропозиції щодо того, як краще залучати та використовувати міжнародну підтримку в Україні. На думку І. Бекешкіної, «дослідження, яке провели польські й українські експерти, спробувало визначити, що заважає громадським організаціям в отриманні грантової допомоги, як зробити цей процес більш простим». Важливий момент дослідження, на думку фахівців, полягає в тому, що воно – міжнародне та розкриває погляд не лише із середини, з українського боку, а й іззовні, із боку організації, яка має великий досвід у цій сфері у Польщі» [2].

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Проаналізувавши польський досвід інформаційної підтримки транскордонного співробітництва, треба підкреслити його значення для України. Така підтримка має відбуватися за участю засобів масової інформації по обидві сторони кордону, зокрема телебачення, радіо, преси (і традиційної, і електронної), що надають суттєві можливості для позиціонування транскордонного регіону як певної спільності економічної, соціально-політичної та культурної. Досвід співпраці України та Польщі в реалізації українсько-польських проектів співробітництва в різних галузях суспільного життя сприяє не лише формуванню позитивного сприйняття євроінтеграції, а й дає змогу поглиблювати співпрацю між країнами і на загальнодержавному, і на регіональному рівнях. Спільні проекти сприяють налагодженню співпраці між українськими й польськими експертами, які працюють у сфері європейської інтеграції, допомагають українським фахівцям скористатися польським досвідом у проведенні реформ, які сприяють інтеграції України в Європу, ознайомлюючи українців із перевагами та недоліками цього процесу на прикладі Польщі. Інформування мешканців транскордонних територій про культурні й економічні відмінності й спільності сприяє зняттю комунікативних і соціальних бар'єрів.

Джерела та література

1. Актуальні проблеми формування та розвитку європейського інформаційного простору : кол. моногр. / за заг. ред. Є. Б. Тихомирової. – Луцьк : ВМА «Терен», 2012. – 354 с.
2. Грантери і грантодавці: треба почути один одного [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://dif.org.ua/ua/events/gromadskys_org.htm
3. Єврорегіон «Буг» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://voladm.gov.ua>
4. Завершує свою роботу міжнародний проект «Центр українсько-польських ініціатив – створення стійкої платформи для розвитку прикордонних територій» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eu.prostir.ua/view/66756.html>

5. Карпатські мас-медіа як інструмент промоції транскордонної співпраці в Карпатському євро регіоні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://weti.org.ua/karpatski-mas-media-yak-instrument-promotsiyi-transkordonnoyi-spiivpratsi-v-karpatskomu-yevroregioni/>
6. Кролік Н. Транскордонне співробітництво: досвід і перспектива [Електронний ресурс] / Н. Кролік. – Режим доступу : <http://volga.lutsk.ua/view/164/2/>
7. Підтримка локальних спільнот України в залученні європейських фондів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://dipcorpus.at.ua/news/pidtrimka_lokalnikh_spilnot_ukrajini_v_zaluchenni_evropejskikh_fondiv/ 2009-09-30-1517
8. Проектна діяльність (співпраця з м. Люблін) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.city-adm.rv.ua/RivnePortal/ukr/lublin.aspx>
9. Результати конкурсу «Малих грантів» 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.kijow.msz.gov.pl/uk/wspolpraca_dwustronna/pomoc_i_granty/tytul_strony
10. Сайт «Польська допомога» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.polskapomoc.gov.pl>
11. Сайт Центру українсько-польських ініціатив [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.urcenter.org>
12. Створення центру електронної інформації про транскордонну культурну спадщину і туристично-інвестиційну співпрацю Польщі і України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://e-centrum.org/kontakt_ua.html
13. Тихомирова Є. Б. Вербальне та візуальне позиціонування зовнішніх проектів Європейського Союзу / Є. Б. Тихомирова // Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Міжнар. відносини. – 2012. – № 21.
14. Тихомирова Є. Б. Інформаційна підтримка транскордонного співробітництва: польський досвід / Є. Б. Тихомирова // Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Міжнар. відносини. – 2010. – № 21.
15. Тихомирова Є. Б. Українсько-польські проекти співробітництва у контексті європейської інтеграції / Є. Б. Тихомирова // *Studia politologica ucraïno-polona*. – Вип. 1. – Житомир ; Київ ; Краков : [б. в.], 2011.
16. Щодо вдосконалення механізмів фінансування проектів українсько-польського транскордонного співробітництва. Аналітична записка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1064/>
17. Euroregion Sprewa – Nysa – Bóbr [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.partner-neisse-snb.eu>; <http://www.euroregion-snb.pl>
18. GAUDE POLONIA 2014 [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.polinst.kiev.ua/event764.html>

Тихомирова Євгенія. Українсько-польські інформаційні проекти трансграничного співробітництва. Проаналізовані особливості трансграничного взаємодіяння України і Польщі, в частині, охарактеризовані різні типи мікро- і макропроектів, а також сфери їх застосування. Досліджено механізм фінансування ряду трансграничних проектів, реалізованих в межах українсько-польського двостороннього співробітництва. Здійснено аналіз інформаційної підтримки трансграничного співробітництва, досвіду інформаційного забезпечення трансграничного взаємодіяння і українсько-польських інформаційних проектів, які будуть сприяти підвищенню рівня освідомленості різних цільових аудиторій по різних аспектах взаємодіяння. Автор робить висновок, що така підтримка дає суттєві можливості для позиціонування європейських регіонів як певної спільноти: економічної, соціально-політичної і культурної. Інформування їх жителів про культурні і економічні відмінності буде сприяти зняттю інформаційно-комунікативних перешкод.

Ключові слова: європейська інтеграція, інформаційні проекти, Польща, трансграничне співробітництво, Україна.

Tikhomirova Yevgeniya. Ukrainian-Polish Information Projects of Cross-Border Cooperation. The paper analyzes the features of cross-border cooperation between Ukraine and Poland, in particular, there were characterized different types of micro- and macro projects, as well as their scope and realization sphere. There was investigated the financing mechanism of a number of cross-border projects in the framework of the Ukrainian-Polish bilateral cooperation. The was done the analysis concerning the cross-border cooperation information support, experience, information management and cross-border cooperation of the Ukrainian-Polish information projects that will help to raise awareness of different target audiences on different aspects of interaction. The author concludes that such support provides significant opportunities for the European regions positioning as a specific community: economic, social, political and cultural. Informing residents about their cultural and economic differences would help to lift the information and communication barriers.

Key words: European integration, information projects, Poland, transboundary cooperation, Ukraine.

Стаття надійшла до редколегії
25.09.2013 р.